TÜRKMEN MASALLARI

REALİST VE SİHİRLİ MASALLAR

TUĞBA BAYRAKDARLAR

ÖTÜKEN

YAYIN NU: 1808
KÜLTÜR SERİSİ: 1010

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NUMARASI: 49269

ISBN: 978-625-408-247-4

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50 • (0212) 293 88 71 - Faks: (0212) 251 00 12

Editör: Göktürk Ömer Çakır

Kapak Tasarımı: Ötüken

Dizgi-Tertip: Damla Acar

Kapak Baskısı: Pelikan Basım

Baskı: İMAK OFSET BASIM YAYIN SAN. VE TIC. LTD. ŞTI.
Akçaburgaz Mah. 137. Sok.No: 12 Esenyurt / İstanbul / TÜRKİYE
Sertifika Numarası: 45523 Tel: (0212) 444 62 18

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir.
Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

İstanbul-2022

Tuğba Bayrakdarlar: 1983 yılında İzmir'de doğdu. İlk ve orta öğrenimini İzmir'de tamamladı. 2003-2007 yılları arasında Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümünde lisans, 2009-2012 yılları arasında Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında tezli yüksek lisans eğitimi aldı. 2010 yılında Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümüne araştırma görevlisi olarak atandı. 2012-2014 yıllarında ise Gazi Üniversitesi Çağdaş Türk Lehçeleri Anabilim Dalında tezli yüksek lisans, 2014-2020 yılları arasında aynı üniversite ve anabilim dalında doktora eğitimini tamamladı. Lisansüstü eğitim sürecinde 2012-2017 yılları arasında Gazi Üniversitesinde araştırma görevlisi olarak çalıştı. Görevine Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesinde devam etmektedir.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ **13**
KISALTMALAR **15**

GİRİŞ

TÜRKMEN MASALLARI 19

REALİST MASALLAR

1. Abdılla Padişah 31
2. Akıllı Gelin 32
3. Akıllı Vezir 34
4. Amanalı 46
5. Apbas'ın Evlenişi 53
6. Ayaz Han 56
7. Ayperi 63
8. Beş Kalender 70
9. Cöhit Padişah ve Ahmet Pehlivan 79
10. Çıkış Yolu 84
11. Çiçek 87
12. Çin Padişahı 94
13. Çobanın Kızı 97
14. Değirmencinin Kızı 105
15. Garibin Çerkeze Gidişi 118
16. Garibin Düşü 122
17. Garip İhtiyarın Akıllı Oğlu 123
18. Harun Reşit Padişah 125
19. Hiddetli Şah ve Akıllı İhtiyar 128
20. Hırsızın Oğlu 133
21. Horezmin 134
22. İhtiyarın Nasihati 143
23. İskender Padişah 146
24. Kötü Niyetli Zengin ve Üvey Kızı 153
25. Kumalar 149

26. Maksadına Ulaşan Kız 160
27. Öksüz Kız 169
28. Padişah ve Kötü Niyetli Tüccarlar 172
29. Padişah ve Üç Adam 185
30. Padişah, Vezirler ve Padişahın Hanımı 191
31. Sözün Gücü 192
32. Şehzade 196
33. Yedige Sultan 204
34. Yüz Altın 210
35. Zalim Kızlar 218

SİHİRLİ MASALLAR

36. Ablacığım 225
37. Akıllı Kız 233
38. Akpamık 238
39. Aldar Köse, Dev ve Tilki 248
40. Allaberdi Vezir 251
41. Ayaz Han Çarığına Bakarak 255
42. Bakı Nebisli 268
43. Dev 272
44. Divanenin Oğlu 275
45. Galandar Sultan 284
46. Garip Oğlan 290
47. Hatam-Tay 294
48. Hoca Küş Küş 312
49. İlaman 315
50. Kelce 318
51. Kerem 326
52. Kervanbaşı 330
53. Kısrağa Yenilen Dev 339
54. Kız Yiğit 340
55. Kör Karga 344
56. Küçük Oğul 347
57. Külbasar 363
58. Maymınbike ve Haşımcan 368
59. Padişahın Oğlu 385
60. Satılan Düş 388
61. Satın Alınan Akıl 395
62. Sırların Açılışı 397
63. Şah Kızı 406
64. Şahmeran 414

65. Tembel Övez 429
66. Üç Kız Kardeş 435
67. Üvey Anne 443
68. Yartıgulak 445
69. Yılanbay 450
70. Zerkekil 455

KAYNAKLAR 459

ÖN SÖZ

Halk edebiyatı türleri içerisinde taşıdığı zengin malzeme itibariyle önemli bir yere sahip olan masallar, ait oldukları milletin maddi manevi kültürel değerlerini, millî kodlarını, gelenek, görenek ve inanç sistemini, hayat felsefesini yansıtan ürünlerdir. Masallar, parçalanamayan en küçük yapı taşı olarak kabul edilen motiflerin birleşimiyle meydana gelip gelenek içerisinde yüzyıllardır farklı kültür ve coğrafyalarda yayılım göstererek varlığını sürdürür. Beslendiği kaynaktan etkileşim esnasında toplumların kendine özgü yapısına yönelik izleri üzerinde taşıyıp kültür aktarımında rol oynar. Söz konusu aktarımdaki rolünün yanı sıra masallar, içerisinde barındırdığı zenginlikler sayesinde bambaşka bir dünyanın kapısını aralayan okurlarını; çıktığı yolculukta eğlendiren, eğiten, şekillendiren ve öz formuna dönüştüren bir işleve sahiptir. Bu yönüyle topluma ve daha dar ölçekte bakıldığında insana oldukça fazla kazanımı olan sözlü miras ürünleridir.

İlgi çekici ve merak uyandırıcı bir tür olan masallar, "Bir varmış bir yokmuş." kalıbıyla sınırlarını çizdiğimiz, "Az gitmiş uz gitmiş." formeliyle uzun mesafeleri göz açıp kapayıncaya kadar kısa sürede katettiğimiz; kimi zaman olağan kimi zaman ise olağanüstü mekânda ve belirsiz bir zaman diliminde dolaşırken sevginin, iyiliğin, doğruluğun, dürüstlüğün, adaletin ve daha nice değerin önemini idrak ettiğimiz ve uzun yolculuğunun sonunda ödüle, nihai zafere ulaşan kahramanı çözümlerken idealize edilen insan tipinin ayırdına varabildiğimiz metinlerdir.

Türk Dünyası masalları üzerine bilim insanları tarafından yapılan her çalışma, kökleri bir olup dalları ayrı ve farklı coğrafyalara uzanmış, ortak motiflerle, sayısız benzerliklerle dolu metinlerin ortaya çıkarılması ve Türk masal geleneğinin yaşatılması için malzemeler sunması adına önem taşımaktadır. Bu amaçla 2020 yılında tamamladığımız *Türkmen Masallarında Aile Motifleri Üzerine Bir İnceleme* adlı doktora tezimizde yer alan masal metinlerini ele alarak düzenlediğimiz *Türkmen Masalları (Realist ve Sihirli Masallar)* adlı bu çalışmayla

canlı bir geleneğe sahip olan Türkmen Türklerinin masallarından örnekleri bir araya getirerek Türkiye Türkçesine kazandırmayı amaçladık.

Çalışmamızın Giriş kısmında, Türkmen masalları üzerine yapılmış çalışmalar, Türkmen masallarının tasnifi ve türün özelliklerine değinilmiştir.

Metin kısmında tarafımızca Türkmen Türkçesinden Türkiye Türkçesine aktarılan 35 realist ve 35 sihirli olmak üzere 70 masal, kendi içerisinde "Realist" ve "Sihirli Masallar" başlığı altında alfabetik olarak verilmiştir. Ele aldığımız masalların orijinal metinleri; 1994 yılında Allaberen Kadırov tarafından yayına hazırlanan *Yedi Davager*, 2006 yılında Şirincemal Geldiyeva tarafından hazırlanan *Türkmen Halk Ertekileri (Durmuşi Ertekiler)* ve *Türkmen Halk Ertekileri (Cadılı Ertekiler)* adlı eserlerden seçilmiştir.

Masalların orijinal kaynaklarının künyesi, kaynaklar bölümünün yanı sıra, her masalın başında dipnot işaretiyle gösterilmiştir. Metinlerin aktarımında karşılaşılan bazı sözcük, terim ve atasözlerinin orijinal şekliyle verilmesi gerektiğinde ilgili açıklamalar, dipnot aracılığıyla belirtilmiştir.

Çalışmamın başlangıcından sonuna kadar her aşamasında bilgi ve tecrübeleriyle yol gösteren, doktora tez çalışmamda söz konusu türü önererek zengin bir hazine niteliğinde olan masal sahasına adım atmamı sağlayan kıymetli Hocam Prof. Dr. Naciye Ata Yıldız'a; metinlerin aktarılması sürecinde görüş ve önerileriyle katkı sağlayan Prof. Dr. Zühal Yüksel'e ve Prof. Dr. Nezir Temur'a, kitabın hazırlık aşamasında fikir alışverişinde bulunduğum Doç. Dr. Filiz Meltem Erdem Uçar'a, Dr. Doğan Çolak'a, Arş. Gör. Zeynep Aslan'a ve metinleri titizlikle okuyan Dr. Gülşah Yılmaz'a çok teşekkür ederim. Kitabın yayına hazırlanmasında emek veren Ötüken Neşriyat çalışanlarına da teşekkürlerimi sunuyorum.

Ayrıca varlıklarıyla hayatımı anlamlı kılan, üzerimdeki haklarını hiçbir zaman ödeyemeyeceğim çok değerli aileme minnettarım.

Dr. Tuğba BAYRAKDARLAR
2021 – Nevşehir

TÜRKMEN MASALLARI

Masal, Türkmen Türkçesinde *irdäki (i:rdä:ki)* sözünün eski şeklinden gelen *erteki* terimi ile ifade edilir[1] ve *Türkmen Diliniň Sözlügi*'nde "Genellikle sihirli ve fantastik olayları beyan eden halk yaratıcılık eseri, hikâye"[2] olarak tanımlanır.

Türkmen masalları, gelenek içerisinde canlı bir şekilde varlığını sürdürür ve masal metinleri aracılığıyla Türkmen Türklerinin toplum yapısına, kültürel değerlerine, millî kodlarına dair unsurlar; şahıslar veya varlıklar üzerinden aktarılır. İçerisinde günlük hayatta karşılaşılan veya olması istenilen, idealize edilmiş dünya düzenine dair izler yer alır.

Halkın zengin hayat tecrübesinin, düşüncesinin ürünü olan masallarda halk kendi istek ve arzularını, gelecekle ilgili umutlarını, inançlarını beyan eder. Halkın ruhi ürünü olan masallar aracılığıyla Türkmen halkının geçmişini, belirli devirlerdeki yaşayışlarını, gelenek ve göreneklerini, hayat şartlarını hatta tarihini de öğrenmek mümkündür[3]. Bu anlamda masallar, gerçeklik iddiası taşımamasına ve hayal unsurlarıyla yoğrulmuş bir tür olmasına rağmen, beslendiği kültüre bir yönüyle sıkı sıkıya bağlı kalan ve topluma ait kültürel kodları yansıtan ürünlerdir. Masalların destanlar gibi tarihî gerçekliğe bağlı kaldığını söylemek mümkün olmasa da toplumların yaşamları boyunca karşılaştıkları her olay ve durumu, zihinlerinde yaşatıp bu ürünler vasıtasıyla dışa vurdukları söylenebilir.

---

1 Soltanşa Atanıyazov, *Türkmen Diliniň Sözköki (Etimologik) Sözlügi,* Aşgabat: Türkmenistanıň milli medeniyet "Miras" merkezi, 2004, s. 143.

2 M. Y. Hamzayev vd., *Türkmen Diliniň Sözlügi,* Aşgabat: Türkmenistan SSR Ilımlar Akademiyasınıň Neşiryatı, 1962, s. 818.

3 Şirincemal Geldiyeva (haz.), *Türkmen Halk Ertekileri (Cadılı Ertekiler),* Aşgabat: Türkmenistanıň milli medeniyet "Miras" merkezi, 2006b, s. 371.

Türkmen Masalları ile İlgili Yapılmış Çalışmalar

Türkiye'de Türkmen masalları üzerine 20. yüzyılın sonlarından itibaren çeşitli çalışmaların yapıldığı görülmekte ve bu yayınlar içerisinde Türkmen masalları ile ilgili müstakil olarak hazırlanmış dört kitap bulunmaktadır. İlk kitap yayını Saim Sakaoğlu ve Metin Ergun tarafından 1991 yılında hazırlanan, 173 sayfalık hacime sahip *Türkmen Halk Masalları*[4] adlı eserdir Çalışmada, Türkmen halk masalları hakkında genel bir bilgilendirmenin ardından "Hayvan Masalları", "Peri Masalları" ve "Realist Masallar" başlıkları altında 29 hayvan, 5 peri ve 8 realist olmak üzere 42 masal örneğine Türkmen ve Türkiye Türkçesiyle birlikte yer verilmiştir.

Türkmen masallarıyla ilgili hazırlanan diğer üç çalışma ise çocuklar için Türkiye Türkçesine aktarılıp sadeleştirilmiştir. Bu yayınlardan ikisi, Yücel Feyzioğlu tarafından hazırlanmıştır. İlk yayın; 2009 yılında *Türk Dünyası Masalları 11: Yartı Kulak (Türkmen Masalları)*[5] adıyla yayımlanmıştır. Yartı Kulak'ın serüvenlerini anlatan masal metinlerini içeren kitap, yedi yaş üstü çocuklar için uyarlanmıştır. Diğer yayın; 2018 yılında okulöncesi ile ilköğretim birinci ve ikinci sınıf öğrencileri için hazırlanıp *Türk Yurtlarından Kardeş Masallar* serisi içerisinde *Tuzaktan Kurtulmak*[6] adıyla yayımlanmıştır.

Nurcan Öznal Güder tarafından 2014 yılında çocuklar için hazırlanan *En Güzel Türkmen Masalları*[7] adlı çalışmada ise 11 masal metni mevcuttur.

Söz konusu kitapların dışında Türkmen masallarından örneklere çeşitli kitap bölümleri içerisinde de yer verilmiştir. *Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi*[8] adlı çalışmanın 10. cildinin bir bölümü, Türkmen halk edebiyatı ürünlerine ayrılmıştır. Bu ciltte "Hayvanlar Hakkındaki Ertekiler", "Cadılı Ertekiler/Peri Masalları" ve "Durmuşı Ertekiler/Realist Masallar" başlıkları altında 8 hayvan, 5 peri ve 6 realist olmak üzere toplam 19 masal metni, iki sütun hâlinde orijinali ve aktarmasıyla birlikte verilmiştir.

---

4 Saim Sakaoğlu-Metin Ergun, *Türkmen Halk Masalları,* Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1991.

5 Yücel Feyzioğlu, *Türk Dünyası Masalları 11: Yartı Kulak (Türkmen Masalları)*, Aksaray: Kardeş Yayınlar, 2009.

6 Feyzioğlu, *Tuzaktan Kurtulmak,* İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Tayınları, 2018.

7 Nurcan Öznal Güder, *En Güzel Türkmen Masalları,* Konya: Yedi Kiremit Yayınları, 2014.

8 *Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi 10. Cilt Türkmenistan Türk Edebiyatı,* Ankara: Kültür Bakanlığı, 1998, s. 97-144.

1. ABDILLA PADİŞAH[1]

EVVEL zamanda Abdılla adlı bir padişah yaşamış. Cömertlikle, adaletle yurt yönetmekte onun gibi bir padişahı gören, duyan kimse olmamış. Yurdunda da sarayında da daima mutluluk hâkimmiş. Fakat günlerden bir gün şahın hanımı Gülcahan vefat etmiş ve halk yas tutmuş. Abdılla şah, hanımının bir yıllık sadakasını verdikten sonra halkın aksakallı yaşlıları, vezir vüzeraları toplanarak padişahın kendisine bir hayat arkadaşı almasını nasihat etmişler. Padişah razı olup vezirine akıllı uslu bir gelin aramasını buyurmuş. Vezir arayıp sorup bir çobanın, padişaha münasip bir kızının olduğunu öğrenmiş ve Abdılla'ya:

"Hürmetli şahım, size münasip, güzel bir kız bulduk." demiş ve kızın karakterini, boyunu posunu olduğu gibi anlatıvermiş.

Abdılla padişah, veziri dikkatle dinledikten sonra o kıza içi ısınmış:

"Bu anlattığın kız hangi padişahın tabiiyetinde?" demiş.

"Sizin tabiiyetinizde şahım." diyerek vezir, o kızın yaşadığı vilayete, köye ve eve kadar bilgi vermiş.

Abdılla başını sallayıp:

"Tam bana göre bir kızmış ama maalesef kendi tabiiyetimden çıktı." demiş.

Vezir buna şaşırıp:

"Ne olmuş?" demiş.

Abdılla'nın yüzü asılmış:

"Hey, kendi kızıyla evlenen adam gördün mü vezirim?"

Padişahtan bu sözü işiten vezir, korkup ne diyeceğini bilemeden yavaşça başını sallamış. Abdılla padişah, vefalı vezirinin korkmasına dayanamayıp mülayim bir şekilde konuşmuş:

"Görmedin de duymadın da. Bilirsin vezirim, padişah denilen adam, kendi tabiiyetindeki halkın babasıdır. Bu yurttaki bütün kızlar

---

[1] Şirincemal Geldiyeva (hazırlayan), *Türkmen Halk Ertekileri (Durmuşi Ertekiler)*, Aşgabat: Türkmenistanıň milli medeniyet "Miras" merkezi, 2006a, s. 304-305.

benim evladım. Padişahlar başka yurttan biriyle evlenmelidir. Yoksa onlarda adalet kalmaz."

Bu söz vezirin aklına yatmış, Abdılla padişahı komşu yurtlarından biriyle evlendirmişler.

2. AKILLI GELİN[2]

BİR varmış, bir yokmuş. Evvel zamanda yedi erkek kardeş varmış. Onların hayatları oldukça zormuş. Kardeşler büyüyüp ne kadar çalışıp çabalasa da kazandıkları borçlarına gidermiş. Fakirlik bedenlerinin bir parçası olup bunlardan hiç ayrılmazmış. Yedi kardeşin en büyüğü bu şekilde borç yapıp borç alarak gece demeden gündüz demeden çalışmış ve halkın yardımıyla beş kardeşini evlendirip yuvalarını kurmuş ama o hiçbirine de halkınkine benzer bir toy yapamamış. Bunun için de o: "Küçüğümüzü evlendirirken halkınki gibi büyük bir toy yapsak." diyormuş. Ondan sonra kardeşlerinin hepsi, onların eşleri de uyum içinde gecelerini gündüzlerine katıp hızla çalışmışlar. Günler, aylar geçtikçe malları çoğalıp zenginleşmişler. Böyle çalıştıktan sonra bunların eksiksiz toy yapmak için güçleri olmuş. Bunun için de ağabeyleri en küçük – yedinci kardeşini - de evlendirme telaşına girmiş. Küçük kardeşine arayıp sorup akıllı uslu bir kız almanın telaşına düşmüş. Köy köy gezip iyi bir yere dünürcü olmuş. "Öncekilerde yapamadık." diye pişmanlık duyup, gelini alıp gelmek için altın fayton yaptırmış.

Ondan sonra toy vakti belirlenmiş, düğün alayı gelini almaya gitmiş. Gelini altın faytona bindirip getirmişler.

Yolda gelirlerken karşılarına aksakallı, ihtiyar bir adam çıkıp:

"Bu toyun sahibi kim?" diye sormuş. O an yedi kardeşten en büyüğü:

"Ne yapacaksın ihtiyar? Toyun sahibi benim." demiş.

İhtiyar:

"Sen isen, müsaade ederseniz aldığınız geline bir soru soracağım." demiş.

---

[2] Şirincemal Geldiyeva (hazırlayan), *Türkmen Halk Ertekileri (Durmuşi Ertekiler)*, Aşgabat: Türkmenistanıň milli medeniyet "Miras" merkezi, 2006a, s. 77-79.

O bir keramet sahibidir, diye düşünüp:

"Sorun." demiş. Az önceki ihtiyar da altın faytonun içinde oturan gelinin yanına gelip şöyle bir soru sormuş:

"Ey gelin, bu dünyada bir eksiğin var mı?"

Bunun üzerine gelin:

"Şu anda bir eksiğim yok ama gelecekte ne olacak onu bilmiyorum." diye cevap vermiş.

Ondan sonra ihtiyar, toy sahibinin yanına gidip:

"Altın faytona münasip bir gelin almışsınız, kutlu olsun! O; bugünü, bu zamanı düşünmeden, bugünü yaşamadan yarını, geleceğini de düşünüyormuş." diyerek vedalaşıp düğün alayını uğurlamış.

Düğün alayı gelince büyük bir toy yapılmış. En küçük kardeşi de muradına ermiş. Ama bunların zenginliğine, akıllı ve güzel gelinlerine göz koyanlar olmuş. "Dünyada sadece ben mutlu olayım." diye kibirlenerek gezen kötü niyetli bir adam, etrafına bir grup yağmacıyı toplayıp onları yedi kardeşin malını talan etmeye ikna etmiş. Onlara epey zenginlik vaat etmiş. Yağmacılar, kardeşlerin üstüne ansızın çökerek tüm hayvanlarını zorla alıp, öldüreceklerini öldürüp kalanları da dilenci olarak yurttan çıkıp gitmeye mecbur etmişler. Yurtta sadece en küçük gelin, iki çocuğuyla kalmış. Gelin, çocuklarını açlıktan öldürmemek için köy köy dolaşarak sonunda yolda rastlayıp kendisine soru soran ihtiyarın evine varmış. Bu ihtiyar da ona:

"Yavrum, başından geçenleri tek tek bana anlat." demiş. O da başlarına gelen işlerin hepsini olduğu gibi anlatıvermiş. İhtiyar, onun "O akıllı gelin" olduğunu anlayıp servetinin bir kısmını ona vererek:

"Alın ve yurdunuzda ev kurup bu serveti de kendinize harcayın." diyerek bir grup adamı da yanlarına katıp onları yolcu etmiş. Onlar da ihtiyarın dediği gibi yapmışlar. Ondan sonra gelin de çocuklarının büyüğünü birinin yanına deve baktırmaya vermiş ve rahat yaşamaya başlamış.

Günlerden bir gün o oğlan, develere bakarken meydanda yeşil bir eşarbın rüzgârda pır pır ederek uçuştuğunu görmüş. Koşarak gitmiş, o eşarbı çekip bakmış ki eşarbın altında gömülmüş altın dolu. Oğlan koşup bunu annesine söylemiş. Gelin gelip bakmış ki gerçekten de öyle. O da altının hepsini toplamış ve yurdun padişahına haber vermiş. Daha sonra anlamışlar ki bu altınlar aslında yağmacılık eden bir grup yağmacının zorla alıp gömdüğü altınlarmış. Yeşil eşarp da

kaybolmasın diye koydukları işaretleriymiş. Ondan sonra padişah, o altınları yurdun hazinesine koymuş. Geline ise dualar edip ömrünün sonuna dek geçim sıkıntısı çekmeyecek kadar servet bağışlamış. Onların ailesine zulmeden adamlara ise gelinin anlatması üzerine cezasını vermiş. Ceza verilenler arasında zulmü başlatan o kötü niyetli adam da varmış.

Gelin sağ kalan kayınbiraderlerini, eltilerini bu padişahın yardımıyla yeniden yurduna getirmiş.

3. AKILLI VEZİR[3]

BİR varmış, bir yokmuş. Evvel zamanda bir padişahın gencecik eşi ölmüş. Eşinden ise altı aylık çocuğu kalmış. Oncağız çocuğun güzellikte, şirinlikte dengi yokmuş. Çocuğun yüzüne bakan kişinin ondan gözünü ayırası gelmiyormuş. Padişah da bir tanecik çocuğu olduğu için onu çok seviyormuş.

Aradan zaman geçtikçe padişah kendisini yalnız hissetmiş ve güzel bir kadınla evlenmek istemiş. Bunun için de bir gün vezir vüzerasına:

"Önceki eşimden de güzel bir kız bulun." demiş. Vezirlerinden biri:

"Eğer kendisi ve anne babası razı olursa komşu padişahımızın ay gibi bir kızı varmış. Akılda da bilgide de onun dengi yokmuş, diye işittik. Fakat gözümüzle gördük desek yalan olur. Onu övüp yere göğe sığdıramıyorlar. O kızla evlenenin dünyada ukdesi olmaz diye söylediklerini duyuyoruz." demiş. Bunun üzerine padişah:

"Öyleyse bu işi kendin araştır. Ne görev buyursalar ne deseler kabul et. Bu dediğin doğruysa çaresini bul. Herkesin bir âdeti vardır. Ne deseler de babasının kalınından kaçma, razı olur gibi yap." demiş.

Padişahtan böyle acil bir vazife alan vezir hemen yol için hazırlanmış. Yol teçhizatını eksiksizce almış. Yanına da en cesur ve güzel giyimli, atlı, silahlı elli delikanlıyı alıp yola düşmüş. Az gitmiş uz

[3] Şirincemal Geldiyeva (hazırlayan), *Türkmen Halk Ertekileri (Durmuşi Ertekiler)*, Aşgabat: Türkmenistanıň milli medeniyet "Miras" merkezi, 2006a, s. 19-35.

36. ABLACIĞIM[1]

BİR varmış, bir yokmuş. Atalarımızın zamanında bir adam; eşi, kızı ve oğluyla birlikte yaşıyormuş. Çocukların ikisi de küçücükken anne ve babaları ölüp yetim kalmışlar. Bu çocukcağızların büyüğü kız, küçüğü erkekmiş.

Çocuklar henüz çok küçük olduğu için komşularından biri yardım edip onların anne babalarından kalan malları, mülkleri onlara harcamaya başlamış. Ama anne babalarından kalan mal mülk de bir iki yılda tükenmiş.

Ondan sonra onları büyütmek için alan komşu kadın sızlanmaya başlamış. O kadın sabahtan akşama kadar kocasına ve yetim çocuklara yerli yersiz sövüp bağırarak bütün köyde bilinmeye başlamış. Yetim çocuklar meydandan her gün sırtlarında odun taşısa bile ona yaranamamış.

Bir gün oduna gidip gelmişler ki onlara yardım eden komşuları taşınıp gitmiş. Çocuklar ne yapacaklarını bilemeden dururlarken diğer komşu kadın bunları evlerine götürmüş, o gece tutup ertesi gün her birinin eline yarım ekmek vererek:

"Artık kendi başınızın çaresine bakın. Görüyorsunuz. Bizim de sizi besleyecek durumumuz yok." demiş.

Bu iki yetim, çöle doğru gitmiş.

Az gitmiş uz gitmiş, uçsuz bucaksız çölün ortasında birkaç gün yatıp kalkıp sonunda bir gün bir barakaya varmışlar ve barakanın kapısında selam verip durmuşlar.

Barakada yaşayan yaşlı kadın:

"Böyle selam vermeseydiniz sizi yok ederdim. Gelin, oturun." diyerek onları evine çağırmış. Sonra çocukları doyurup:

"Siz evde oturun. Ben dişlerimi bileyip geleyim. Evden dışarı çıkıp hiçbir yere gitmeyin. Çıksanız da kuzey taraftaki harabeliğe

---

[1] Şirincemal Geldiyeva (hazırlayan), *Türkmen Halk Ertekileri (Cadılı Ertekiler)*, Aşgabat: Türkmenistanıň milli medeniyet "Miras" merkezi, 2006b, s. 195-205.

gitmeyin." diyerek eğilip kuş vuracak gibi yaparak evden çıkmış ve vaktinde gelmemiş.

Bu kız da kardeşini peşine takıp evden çıkmış ve kuzey taraftaki harabeliğe gitmiş. Bakmışlar ki burada kurumuş yatan insan kemiklerinin bir kısmı yok. Burada bunlara bir ayağı olmayan adam da rastlamış.

O adam, çocukları yanına çağırıp:

"Burada ne arıyorsunuz? Buradaki kemiklerin hepsi devin yediği insanların kemiği. Şu baraka da devin evi. O dev sizi mutlaka yer. Her yemeğinde bir insan yer. Benim bir bacağımı koparıp atıştırmalık yaptı. Şimdi de beni yemeğe gelecektir. Siz burada eğlenmeyin de kaçıp gidin." demiş.

Sonra o adam yine:

"Siz o devin evine gidip tarağını, aynasını ve kara güğümünü alıp da kaçın. Eğer dev peşinizden kovalarsa tarağını bırakıp: 'Bitmez tükenmez demir diken ol' deyin. Ondan geçip yine yetişecek olduğunda aynayı atıp: 'Ucu bucağı görünmeyen sivri kara taş ol' deyin. Dev ondan da geçip yine yetişecek olduğunda güğümü atın: 'Dipsiz nehir ol' deyin. Böyle yaparsanız, şansınız yaver giderse, devden kurtulursunuz. Eğer dev size: 'Bu sudan nasıl geçtiniz?' diye sorarsa 'Boynumuza büyük büyük taş asıp geçtik' deyin." demiş.

Kız, kardeşiyle ihtiyarın evine gidip devin tarağını, aynasını, kara güğümünü, içi yağ dolu küpünü, iki tane yuvarlak ekmeğini almış. Kardeşinin elinden tutarak uçsuz bucaksız çöle doğru gitmiş. Epey zaman sonra bu ihtiyar kadın da dişlerini bileyip evine gelmiş. Bakmış ki bu çocuklar yok. Evinden çıkıp bakmış, iki tane silüet çok uzakta sessizce gidiyormuş. Dev de önce eteğini dişleyerek bu iki gölgeyi kovalamaya başlamış. Onlara yaklaşınca: "Bin canınızdan birini bile bırakmam." diye bağırmış.

Kız ilk önce tarağı atıp: "Demir diken ol." diyerek kaçmış. Dev ondan geçtikten sonra aynayı atıp: "Sivri sivri kara taş ol." demiş. Dev ondan da geçince kara güğümü atıp: "Dipsiz nehir ol." demiş.

O anda güğüm, dipsiz nehir olmuş. Daha sonra çocuklar nehrin kenarında yağ ekmek yemek için oturmuşlar.

Dev onlara:

"Bu sudan nasıl geçtiniz?" demiş. Çocuklar ekmek yedikten sonra:

"Vücudumuza büyük büyük kara taşları bağlayıp geçtik." demiş.

Dev, kızın sözüne inanıp vücuduna kocaman taşları bağlayıp suya girmiş, boğulup ölmüş.

İki kardeş, devden sağ salim kurtulup çölde peş peşe gitmişler. O sırada önlerine koyun bakan bir çoban çıkmış.

Çoban onların nereden gelip nereye gittiklerini, neden çölde gezdiklerini sormuş. Sonra çocuklara acıyıp onları doyurmuş. Çocukların gideceği sırada:

"Önünüze su çıkar ama ondan içmeyin. İçerseniz kurt olursunuz. Onun arkasındaki sudan da içmeyin. Ondan içerseniz geyik olursunuz. Onun ilerisinde yine bir su çıkar ama ondan içebilirsiniz." diyerek onları yolcu etmiş.

Kardeşler yola düşüp giderlerken önlerine ilk çıkan sudan atlayarak geçmişler. İkinci çıkan sudan da atlayarak geçmişler. Uzun süre yol yürüdükten sonra iki kardeşten küçüğü olan oğlan, kıza:

"Abla, bu sudan atlayarak geçerken ayakkabımın teki suya kaçtı." diyerek onu alıp gelmek için geri dönmüş. Ablası onu göndermek istemeyip:

"Sen burada dur. Ben alıp gelirim." diye her ne kadar yalvarsa da oğlan onun dediğini yapmadan koşup gitmiş. Kız da orada kardeşini gözlemiş.

Aradan epey vakit geçtikten sonra kardeşi, geyik olup koşarak ablasının yanına gelmiş, ağlıyormuş. Kardeşinin geyik olduğunu görünce kız da ağlamış. Sonra çare bulamayıp kardeşini peşine takıp önceki yoluna gitmiş.

O sırada yine bir suya ulaşmışlar. Bu sudan ikisi de içmiş. Suyun başında oturup yemek yemişler. Tam burada suyun kenarında çok büyük bir çınar varmış. Meydandaki geyikler buradan su içip gidiyorlarmış. O sırada bir sürü geyik su içmeye gelmiş. Ama kızın oturduğunu görünce geyikler korkudan geri kaçacak olmuşlar.

Kız, o geyiklere:

"Bizden size zarar gelmez. Korkmadan gelin. Giderken benim de geyik kardeşimi yanınızda götürün, onu horlamayın." demiş.

Onlar razı olup kızın geyik kardeşini kendileriyle birlikte meydana götürmüşler. Her gün suya yanlarında getiriyorlarmış. Kız da her gün kardeşini gördüğü için başka hiçbir yere gitmiyormuş ve de oradaki çınara:

"Eğil çınarım eğil." demiş.

Çınar eğilmiş. Kız da onun üstüne binip uzağa bakmış.

Bir gün o yurdun padişahının oğlu çöle avlanmaya gitmiş. Yolu bu çınara düşmüş. Atına burada su içirmek için onu ne kadar mahmuzlasa da atı suya gitmeyip kişnemiş. O sırada oğlan, suyun yüzeyinde bir parıltı görmüş. Yüzünü kaldırıp yukarı bakmış ki çınarın üzerinde güzel bir kız oturur.

Oğlan, kıza:

"Yüzünü örtüver, atıma su içireyim." demiş.

Kız yüzünü eşarbıyla örtmüş. Oğlan, atına su içirip kıza hiçbir şey demeden var gücüyle atını sürerek şehre dönmüş.

Oğlanın bütün düşüncesi nasıl bir yolla bu kızı alıp gitmekmiş. Bu niyetini ihtiyar bir kadına anlatmış.

İhtiyar kadın:

"Razı olursan onu alıp getirmeyi ben başarırım." demiş.

Oğlan da:

"Onu alıp getirirsen boyunca altın veririm." diyerek onunla güzelce vedalaşmış.

İhtiyar kadın:

"Sen de beklemeden benimle gelmelisin. Bir iki kişilik beyaz gömlek, şalvar, küçük kara kazan da götürmeliyiz. Geceleyin oraya varınca beni bu eşyalarla suyun kenarında oturtup kendin bir yere saklanmalısın. Saklanıp yatarken üzerine elma yığmalısın. Eğer o kız, yanına elma yemeye gelirse onu tutarsın. Ben onu senin yanına elma yemeye göndereceğim." demiş.

Bunlar o yere varmışlar, padişahın oğlu geceden saklanıp yatmış. İhtiyar kadın tan vaktinde suyun kenarında oturup kazanı devirmiş ve kazanda çamaşırlarını çitiliyormuş.

İhtiyarın böyle oturduğunu kız, çınarın üstünden görüp onu gözetliyormuş. Sonunda duramayıp çınarın üstünde oturduğu yerden:

"Kazanı diğer tarafa çevir de çamaşırını içine koyup üzerine su koyarak güzelce yıkasana." diye bağırmış. İhtiyar kadın, onu duymamış gibi yapmış. Kız birkaç defa bağırsa da ihtiyar cevap vermemiş. Daha sonra kız, çınardan inip ihtiyar kadının yanına gitmiş.

İhtiyar kadın:

"Ah, kör olduğum için nasıl yıkadığımı da görmüyorum. Zor görmezsen, her kimsen, gelip yıkayıversene." diye yalvarmış.

Kız, ihtiyar kadının çamaşırını yıkayıp geri dönecek olmuş.

İhtiyar kadın, o kıza:

"Sağ ol güzelim, Allah razı olsun! Ellerin dert görmesin. Yardım ettin. Gelip yıkamasaydın gerçekten rezil olacakmışım. Git, şu toplanmış elmadan ye. Götürebildiğini de götür." demiş.

Kız da ihtiyara:

"Senin için bir tanesini alayım." diyerek elmanın yanına gidip birini almak için eğilmiş. Bu sırada elmaların altında saklanmış yatan oğlan yerinden kalkmış ve kızın bileğinden aniden tutup:

"Bana kıyamete kadar arkadaş olmaya razı ol." diye yalvarmaya başlamış.

Kız sonunda:

"Sözün yürekten ise, kıyamete kadar arkadaş olmayı başarırsan, ben de öyle kıymet bilen bir arkadaş olmaya razıyım. Ama benim hayatta bir geyik kardeşim var. Onun dışına altından ağıl, kendisine gümüşten ip, yemeğine nohutlu kuru üzüm dökersen sana eş olurum." demiş.

Padişahın oğlu, kızın söylediklerinin hepsini dediği gibi yerine getirmeye razı olup kesin söz vermiş. Oğlan, kızı almak için evlerine gitmiş.

Bu kız, geyikler su içmeye geldiğinde geyik kardeşini almak için bakmış. İhtiyar kadın da bir iş bitirmiş insan gibi çamaşırları olduğu yerde bırakıp bastonunu tıngırdatarak evine doğru gitmiş.

Öğle vakti geçtiğinde geyikler de su içmeye gelmiş. Kız çınardan inip geyik kardeşini çağırmış ve onu yıkayıp temizlemiş.

Kısa bir süre sonra padişahın oğlu da arkasında gelin alayı ve kecebeyle[2] çok sayıda boz deveyi peşine takıp yüz civarında bidevi atlı, güçlü delikanlılara öncülük ederek kızın yanına gelmiş.

Kızı geyik kardeşiyle birlikte özel kecebeli bir boz deveye bindirip büyük şenlikle akşamleyin şehre dönmüşler.

Padişahın oğlu, kızı nikâhlayarak almış. Kızın geyik kardeşi için altından ağıl, boynuna gümüşten ip yaptırmış. Önüne nohutlu kuru üzüm dökmüş. Babasının padişahlık yaptığı her yere atlı gönderip, bütün halkı toplayıp yedi gün yedi gece toy vermiş.

[2] Kecebe: Gelin alırken gelini babasının evinden bindirip götürmek için niyetlenen gelin alıcı, atlı taşıt (TDDS II, 2016, s. 18).

Bahşılar ve sazendelerin, pehlivanların, atlıların, avcıların toyda aldığı bayrakları kaldıramayıp fazlasını aç, çıplak ve yetimlere paylaştırması da az olmamış.

Padişahın oğlu yeni aldığı eşini sevip önceki hanımının yanına bile gitmemiş. O hanımı buna gücenmiş, kocasının son aldığı hanımı kendisine düşman görmeye başlamış ve başarırsa ona kötülük etmek istemiş.

Aradan epey zaman, on on iki ay geçtikten sonra, bu kadın bir gün üzerine getirilen geline:

"Gidip suya girelim ve güzelce temizlenip gelelim." diyerek onu ikna edip suya girmek için nehrin kenarına götürmüş.

Orada da birlikte suya girip öldürmüş. Kumasını, yani bu gelini nehrin derin yerine itekleyerek boğmuş. Kendisi ise onun giysilerini giyip dönmüş. Kocasının yanında da gündüzleri onun gözüne görünmeden son aldığı gelin gibi yaşamış.

Aradan epey zaman geçtikten sonra kocasına:

"Bu günlerde ben aş eriyorum. Geyik eti yemek istiyorum. Bana geyik kardeşimi öldürüp onun etini ver." demiş. Kocası istekli olmasa da sonunda onu ikna etmiş.

Kocası, geyiği gümüş ipinden çözüp boynuna başka bir ip takarak avluya çıkarmış ve boğazını kesecek olmuş.

O sırada bu geyikcik:

"Çişimi yapmak istiyorum. Ben çişimi yapıp geleyim." demiş.

Oğlan ona inanıp geyiği çözüp kendisi diğer tarafta bakıp durmuş. Geyik ise hemen nehrin kenarına gidip:

"Ablacığım, ablacığım!
Altından ağıl yıkıldı,
Gümüşten ip kesildi.
Nohutlu kuru üzüm tükendi.
Boğazıma bıçak koyuldu." diyerek gözlerinden boncuk boncuk yaş dökerek ağlamış.

Ablası da nehrin dibinden:

"Gidersen söyle eniştene,
Kendim nehir dibinde,
Saçım nehir yüzünde
Bir dizimde Abdılla
Bir dizimde Seydılla" diye cevap vermiş.

Bu sözlerden sonra geyik tekrar eniştesinin yanına gelmiş ve boynunu bükmüş. Eniştesi yine geyiği bağlayıp boğazını kesmek istemiş.

Geyik yine:

"Ay çok sıkıştım, ay çok sıkıştım. Ben bir çişimi yapıp gidip geleyim." diyerek izin istemiş. Eniştesi, geyiği bu kez de bırakmış. Geyik yine dosdoğru nehrin kenarına gidip:

"Ablacığım, ablacığım!
Altından ağıl yıkıldı,
Gümüşten ip kesildi.
Nohutlu kuru üzüm tükendi.
Boğaza bıçak koyuldu." diyerek ağlamaya başlamış.

Ablası nehrin dibinden:

"Gidersen söyle eniştene,
Kendim nehir dibinde,
Saçım nehir yüzünde
Bir dizimde Abdılla
Bir dizimde Seydılla" diye cevap vermiş.

Geyik yine dosdoğru eniştesinin yanına gelip ona hiçbir şey diyemeden boynunu bükmüş. Eniştesi tekrar geyiği bağlayıp boğazını kesecek olmuş. Geyik yine:

"Çok çişim geldi, izin ver." demiş.

Eniştesi kendi kendine:

"Bu ne hâl? Hey, böyle şey olur mu? Her seferinde izin isteyip gidiyor. Tekrar kendi ayağıyla öldürüleceği yere dönüp geliyor. Benden gizli bir şey olup onu da bana söyleyemiyor olmasın. Bu sefer de bırakayım. Ben peşine düşeyim." demiş ve geyiği çözmüş. Kendisi de görünmeden onun peşine düşmüş.

Geyik bu kez de önceki gibi dosdoğru nehrin kenarına gitmiş ve avazı çıktığı kadar:

"Ablacığım, ablacığım!
Altından ağıl yıkıldı,
Gümüşten ip kesildi.
Nohutlu kuru üzüm tükendi.
Boğaza bıçak koyuldu." diyerek acı acı ağlamış.

Ablası da nehrin dibinden:

"Kendim nehir dibinde,

Saçım nehir yüzünde
Bir dizimde Abdılla
Bir dizimde Seydılla,
Gidersen söyle eniştene." diye yüksek sesle bağırarak cevap vermiş.

Bu sözlerden sonra geyik tekrar dönmek isteyip arkasına dönmüş. Bakmış ki enişteşi yanında duruyor.

Enişteşi, geyiğin yüzünü gözünü okşayıp "Nehirden nasıl çıkarabileceğini ablana sor." diye yalvarmış.

Geyik de çirkin sesiyle enişteşinin dediğini ablasına sormuş. Ablası da:

"Filan yerde büyük sarı sığır var. O her yemeğinde yirmi tandır ekmek yese annesi on tandır ekmek yiyor. Onlara su vermeden iki gün boyunca besleyip üçüncü gün burada üç defa art arda suya bırakırsanız, onlar nehrin suyunu bir anda çekerler. O sırada dört hızlı adam bulunursa bizi çıkarabilir." diye cevap vermiş.

Onun bu cevabını kocası da duymuş. Buradan geyiği kucağına alıp dönmüş ve onu altın ağılına koyup saklandığı yeri de dışından kilitlemiş. Sonra hemen büyük sarı sığırı ve onun annesini bulmaya gitmiş. Onları bulup kendi evlerine getirip iki gün boyunca su göstermeden güzelce yedirip doyurmuş. Üçüncü gün ikisini de nehrin kenarına götürmüş. Yanında üç tane hızlı, güçlü adamını da götürmüş.

Sarı sığırı, annesiyle üç defa art arda suya bırakmış. Onlar üçüncü kez su içtiklerinde nehrin suyunu bir anda içip bitirmişler. O sırada padişahın oğlu da üç arkadaşıyla nehrin dibine atlayıp Ecekecan'ı iki küçük çocuğuyla hemen nehrin dışına çıkarmışlar.

Onları çıkardıktan sonra önceki hanımına:

"Bu yaptığın iş için sana kırk kamçı mı gerek yoksa kırk katır mı?" demiş.

Hanımı:

"Beni babamın evine çabucak ulaştıracak kırk katır gerek." demiş.

Padişahın oğlu, kırk tane semiz katırı bağlayıp ve önceki hanımının elini ayağını iple, ipin diğer ucunu da katırlara bağlayarak kamçılayıp bırakmış. Semiz katırlar zıplayıp fırlayarak tozu dumana katıp kısa süre içinde defalarca şehrin etrafını dolaşmış. Arkalarına bağ-

lanmış kötü niyetli kadının sadece ipte kalan kan kokusundan başka gövdesinden zerre kadar bile iz kalmamış.

Padişahın oğlu zor duruma düşen hanımını kurtardığına ve Abdılla ile Seydılla adlı ikiz oğulları olduğuna sevinip yedi gün yedi gece büyük toy yaparak muradına ermiş.

37. AKILLI KIZ[3]

EVVEL zamanda bir padişahın tek kızı varmış. O, on beş yaşına bile gelmeden kızını vezirinin oğluna vermek istemiş. Kızı buna razı olmamış. Şah, tek çocuğu olduğundan ona yalvarmış, azarlamış, olmamış. O da öfkesinden gece yarısı kızının elinden tutup itekleyerek köşkünden alıp çıkmış ve: "İnatçı kız, iyilik bilmez ahmak derler sana. Benim de sana edeceğime bak. Önüme kim çıkarsa, hırsız bile çıkarsa seni ona vereceğim." demiş. Bunların önüne o sırada kapısında sadece karın tokluğuna dolaşan bir işçi çıkmış.

Şah, işçiyi durdurup:

"İşte, al, ben bu kızı sana bağışlıyorum!" diyerek kızını işçinin yanında bırakıp da dönüvermiş.

Genç kız gece vakti nereye gidip ne yapacağını bilememiş. O, işçiye:

"Sen benimle evlen." demiş.

Bu delikanlı:

"Vah vah, önceden kendime ekmek bulamadan eziyet çekerken seninle evlenip evi nasıl geçindiririm?" diye bağırıvermiş.

Kız:

"Ekmeğin bir çaresi bulunur." diyerek delikanlıyı bırakmamış. Delikanlı başka çare bulamayıp sonunda razı olmuş. Onlar bu şehirden çıkıp, başka bir şehre gidip ev kurup o evde yaşamaya başlamışlar. Bu kız yün eğirip, çorap örerek delikanlının eline verip:

"Git de bunu şehir pazarında sat ve azık alıp dön." diyerek göndermiş.

Delikanlı, çorabı alıp pazarda dolaşırken ona bir adam rastlamış:

[3] Şirincemal Geldiyeva (hazırlayan), *Türkmen Halk Ertekileri (Cadılı Ertekiler)*, Aşgabat: Türkmenistanıň milli medeniyet "Miras" merkezi, 2006b, s. 293-299.

"Çorabını ne yapıyorsun?" diye sormuş.

Delikanlı:

"Satıyorum." demiş.

Bunun üzerine o adam:

"Sen bunu akla satar mısın?" demiş.

Oğlan:

"Akla veririm." demiş.

Adam:

"Ben sana bir akıl vereyim. Sen de bu çorabı bana ver." deyip sonra da şöyle akıl vermiş:

"Herkes birini över. Hiçbirine inanma, hayatta kendi yüreğinin sevdiğinden iyisi yoktur. Bunu unutma!"

Delikanlı da çorabı bu akla karşılık verip dönmüş. Evlerine geldiğinde hanımı:

"Çorabı kaça verdin?" diye sorduğunda oğlan:

"Akla verdim." diyerek pazarda yaşlı bir adama rastlayıp çorabı onun verdiği akla sattığını anlatıvermiş. Hanımı "Başarmışsın." deyip sonra dokuduğu mendili verip:

"Git bunu da satıp gel." diyerek göndermiş. Delikanlı, pazara gidip dolaşırken bu yaşlı adam ona yine:

"Bu mendilin çok güzelmiş. Akla verir misin?" diye sormuş. Delikanlı kabul etmiş. O zaman ihtiyar yine:

"Uzak yere gidersen, yolda yük serersen ara, yüksek yer olsun. Asla alçak yerde yatma." demiş ve mendilini alıp gitmiş. Delikanlı evlerine dönüp olan alışverişi hanımına tek tek anlatmış. Hanımı:

"Başarmışsın, git bunu da satıp gel." diyerek ikinci mendili de vermiş. Delikanlı pazara varınca yine bu ihtiyarla karşılaşmış:

İhtiyar:

"Bunu da akla vermek ister misin?" diye sormuş.

Oğlan:

"Veririm." demiş.

O zaman ihtiyar:

"Her kim ne derse desin ama sen kendi gözünle görmediğin şeye asla inanma." diyerek bu mendili de götürmüş. Delikanlı yine evlerine gelip olan alışverişi hanımına anlatmış, ihtiyarın verdiği aklı da söylemiş. Bunun üzerine hanımı:

"Bu alışverişi de başarmışsın. Artık sen de başının çaresine bakar oldun. Gel şimdi her birimiz başımızın çaresine bakalım. Pazara git de sen de bir iş ara." demiş.

Delikanlı pazarda dolaşırken uzak bir yurda gitmek isteyen bir tüccarın kervanına rastlamış. Tüccar:

"Sen de bizimle deve çobanı olup gelirsen hakkını verirdim." demiş. Delikanlı, deve çobanı olmuş, birazcık para isteyip eşine bırakmış, kendisi kervanlarla yola düşmüş. Birkaç tüccarın kervanı upuzun sıra olup az gitmiş uz gitmiş, bir kuyunun başında konaklamış. Bu kuyudan su almak için bakmışlar ki ondan hiç su çıkmıyormuş. Sonunda kuyunun içine adam salmak istemişler. Birini salmışlar. O, yarı yola vardığında:

"Çekin, öldüm." diye bağırmış. Yine birini sallamışlar. O da sonuna kadar gidememiş. Çok sayıda adam sallamışlar, olmamış. Sonunda bu delikanlı:

"Haydi, şu kuyuya ben de bir inip bakayım." diyerek beline ip bağlayıp kendini kuyuya salmış. Bu oğlan kuyunun dibine inip bakmış ki yeşil sarıklı bir adam oturur. Onun iki dizinin üstünde de bir peri, tam alnında ise bir taş yatar. Taşın üstünde de bir kurbağa, gözünü ayırmadan sarıklı adama bakıyormuş. Oğlan kuyunun dibine iner inmez bu yeşil sarıklı adam:

"Gel, delikanlı! Ne haberin var, haberini ver?" demiş. O zaman delikanlı:

"Yukarıda kervan susuzluktan kırılıyor. Bize su lazım." demiş. Bunun üzerine adam:

"Bunların hangisi güzel? Sen bana bunu söyle de ondan sonra ne kadar su lazımsa al." demiş. O zaman delikanlı:

"Kendi yüreğine kulak ver. O hangisini isterse o iyidir." demiş. Bunun üzerine o adam:

"Kalbimi bildin, ne kadar su lazımsa al ama beni gördüğünü hiçbir zaman hiçbir yerde söyleme. Söylersen ya ölürsün ya da hiçbir şey bilmeden yatarsın." diyerek eline de büyük bir nar vermiş.

Oğlan, kervanın suyunu hazırlayıp kuyudan çıkmış, kervanlarla tekrar yola düşmüş. Delikanlı, yolda karşılarına çıkan bir şehrin pazarından mendil satın alarak bu narı güzelce sarmış. Köylerine dönen kervanlardan biriyle hanımına hediye göndermiş. Böylece bunların kervanı, gidecekleri şehre varıp, alışveriş yapıp alacakları

eşyaları alarak yine geriye doğru yola düşmüş. Az gitmiş uz gitmiş, bir yerde yük serip konaklamışlar. Akşam yatacakları sırada bu delikanlı kendi eşyalarını yüksek bir yere çekmeye başlamış. Kervanbaşı tüccar bunu görüp:

"Gel, o zaman biz de kervanlarımızın bütün yükünü yukarı taşıyalım." demiş. Sonra bunlar da kendi kervanlarının yükünü yükseğe çekmişler. Ama diğer tüccarların kervanları o indikleri yerde kalmış. O akşam çok güçlü ve aralıksız sağanak yağmur yağmış. Bütün su, aşağıda yatan tüccarların üstüne yağmış ve tüm eşyaları ıslatıp sürüklemiş ama tepenin üzerindeki kervan sağ kalmış.

Kervan yolda kendi köylerinden gelen başka bir kervana rastlamış. Delikanlı onlara hanımının durumunu sormuş. O zaman onların arasından biri:

"Dünyada senin hanımından daha rahat yaşayan kimse yok. O zina yapmaktan da vazgeçmiyor." demiş. Delikanlı: "Benim hanımım fırsatını bulup yoldan çıkmış. Yoksa onda para ne arasın." diye şüphelenmiş.

Kervan, alışveriş yapıp dönerken onların yolu yine önceki kuyunun yanına düşmüş. Yine bu kuyunun başında konaklamışlar. Su çıkarmak için tekrar o delikanlı, kuyuya girmiş. Kuyunun dibine ulaştığında yine bu başı yeşil sarıklı adam, delikanlıya:

"Bu perilerin hangisi güzel?" diye sormuş. Oğlan yine:

"Hangisini yüreğin severse o güzel." diye cevap vermiş. Bu adam, delikanlıya yine bir nar verip önceki ettiği nasihatleri tekrarlamış.

Delikanlı, kervanın su ihtiyacını hazırlayınca yola düşmüşler. Delikanlı, yol boyunca kendi içinden konuşup hanımından şüphelenmiş. Köylerine yaklaştıkça yüreğindeki kuşku iyice artmış ve onu öfkelendirmiş. Kervan, köylerine ulaşıp tüccarın avlusuna inmiş. Tüccar, bu delikanlının yolda yaptığı işlerden dolayı onu mükâfatlandırmış. Hakkını da tam vermiş. Delikanlı ile çay, ekmek yemek istemiş. Fakat delikanlı evlerine gitmek için acele etmiş. Gidip hanımını öldürmeyi aklına koyup aceleyle gitmiş. Gelince görmüş ki hanımı eski evlerinin yerine çok güzel ve heybetli bir ev yaptırmış. İçinde çalışması için hizmetçi cariyeler, kapısına hizmetkârlar tutmuş.

Kadın, kocasının şüpheleneceğini önceden hissedip: "Delikanlı geldiği zaman kapıdan içeri sokmayın. Yanında silah bırakmayıp alın

ve ondan sonra içeri salın." diye muhafızlarına önceden sıkıca tembihlemiş.

Öfkesi haddini aşan delikanlı, kapının ağzına gelir gelmez muhafızlar: "Hey, dur şimdi!" diyerek onun yanında silah bırakmayıp almışlar ve: "Git, şimdi gir." diyerek salıvermişler. Oğlan, hanımının karşısına gelince öfkesi içine sığmayarak solumuş. O zaman hanımı:

"Bu ne hâl? Öfkelenmişsin ya!" diye sakince sormuş. İlk önce delikanlı öfkeden konuşamamış bile. Sonra bağırmış:

"Bu ev, bu hâl ne? Sen bunca zenginliği nereden buldun? Yoksa haram işleyerek mi kazandın?" Bunun üzerine hanımı:

"İhtiyarın verdiği öğüdü çoktan unuttun mu? O sana gözünün gördüğü şeye inan." demişti. Sen öteden niyetini bozup geldin. Ben onu hissetmiş gibi karşına çıktım. Fakat böyle yapıp kalbimi kırmaktansa öldürsen daha iyi olurdu. Bu eve yapılan harcamayı sen kendin gönderdin. Bu eşyalar senin gönderdiğin o nardan türedi. O nar değil de içi kıymetli taşlarla dolu özel bir eşya imiş." demiş.

Delikanlı:

"Ay, öyleyse ona bir bakayım!" diyerek yanında getirdiği ikinci narı, koltuğunun altından çıkararak yarıp bakmış. Görmüş ki tıpkı denildiği gibi bu nar değil, yakut mercanmış.

Delikanlı mahcup olup utanmış ve dediği sözlere pişman olup başını yerden kaldıramamış. Bundan sonra delikanlı, gözüyle görmediği şeye inanmamış. Onu bu mertebeye getiren akıllı kız ile çok mutlu yaşamış. Onların ikiz çocukları olmuş. Çocuklar büyümüşler.

Günlerden bir gün bir yurdun padişahı ava çıkıp bunların evlerinin yakınında çadır kurmuşlar. Onların meclis kurup çaldığı sazların, def ve zurnalarının sesleri şehirde yankılanıyormuş.

Sazın sesine diğer meraklı çocuklarla birlikte ikizler de hoplaya zıplaya gitmişler.

Bir elmanın yarısı gibi benzer, birbirinden güzel ve temiz çocuklara, uzaktan gelen padişahın gözü takılmış. O çocukların ikisini de yanına çağırıp uzun süre yüzlerine bakmış. Sonra ikizlerin her birine kocaman bir armut uzatmış. Onların ikisi de başçağızlarını sallayıp:

"Bizde de çok." demişler. Padişah bu duruma şaşırıp tekrar uzatmış. Onlar yine almamış. O sırada ikizlerini aramaya çıkan gelin, çadıra yaklaşmadan uzaktan onların adlarını söyleyip çağırmış.